

ბიბლიოთეკა
მუზეუმი

შვილდისანი

1920

№ 2—3

თბილისი — ბარსი

1920

შვილდონი

F/L 11324

№ 2-3
თებერვალი — მარტი
1920

საქართველოს
პარლამენტის
ეკონომიკური
ბიბლიოთეკა

გრიგოლ როგავიძე

სტანოვიჩის მემორუარი

ამდრძალი ლონდა.

სონეტი ნაპირებ—გადალასული.

ყიყინი. როკვა. ახელება. სიტყვა. თამადა.
ხელიდან ხელში აზარფეში ამართული და გადმოსული.
ფილიპის ძესთან ომს ელიან ამორძალები ასე თამამად.
ხოლო რად კუშტობს ქერა ლონდა მტევანივით ტანდაყურსული..

როგორც ნადირი იმართება ის გალურსული:
ამბობს ამაყი: მაპატროს ქალთა თავადმა:
მე მსურს შემირთოს ალექსანდრემ: თუ გინდ ერთი დღით: მიხმოს თავად მან:
გესმით ქალებო: მინდა გავხდე მისგან ორსული.

სამი დღე არის: ამორძალთან მაკედონელი—
ვაზის ფოთლებში ღზინობს მეტის ვედარ მდომელი:
და ეტყვის ლამაზს: მრავალი ხალხი დავიმონე: მტრები ავხოცე:

მოვშვილდე ბედი: გამოვკვეთე ძლევის კამარა,—
მაგრამ ღმერთობას მასმევეს მხოლოდ შენი გიყი ტანი ავხორცი:
რაც მე პირველმან მას მოვხსენი ოქროს ქამარი.

ფრანგ პოეტებიდან.

L'ART

ტოფილ გოტიე.

ქმნადი მით უფრო მშვენიერია.
 ნივთიერება მისთვის რჩეული—
 თუ ცბიერია:
 ლექსი, მარმარი, ან რკინეული.
 ყველა ხუნდები დასწყევლე კრული.
 სუსტი ნაბიჯით გაიკურნები,
 როს კოტურნები
 ექნება მუხას თასმით შეკრული.
 ნუ გინდა რიტმი სადა, ქებული,
 დიდ ფეხსაცმელთან შესადარები,
 დღეს მიღებული,
 და ყველასაგან დღეს ნატარები.
 შენ, მოქანდაკე, რბილ თიხას მზიურს
 ამაოდ ნუ სრეს მაგარ თითებით,
 როცა ზეციურს
 და შორ ოცნებას ეჯირითები.
 სძლიე კარრარის ავი ნამორი
 და შეებრძოლე უდრეკელ პაროსს,
 რომ ნიამორი
 ოცნება შენი ქვამ ჩაიბაროს.
 შენ გამოჰკვეთე აჩრდილთ ნაოში.
 დღეს იმალება სირაკუზების
 შავ ბრინჯაოში
 მარადი სახე ამაყ მუზების.
 თუ ხელი საკვეთს დიდხანს ერიდა,
 ახლა სხვა ხაზი შენ შემორკალე,
 და გიშერიდან
 თვით აპოლონი ამოვა მალე.
 მხატვარო! ნახე გზა საყვარელი—
 ახლა ნუ გინდა სადა ფანქარი
 და აკვარელი.

ცეცხლში დააღწე შენ მინანქარი.
სირინოზების შეჭქმენი ტვერი—
ჯარი ლურჯთვალა, კუდიან დების.

ღვევები ბვერი—
საშინელება ოქროს ღერბების.
სამსართულიან ალში ზმანება
წმინდა მადონის და მაცხოვარის.

ცეცხლოვანება
გოლგოთასი და ლათინურ ჯვარის.
უკანასკნელად ყოველი კვდება.
ხელოვნებაა მარად ძლიერი

და ქანდაკება—
თვით სახელოვან ერზე ხნიერი.
მშრომელის ხელით მოინახება
მიწის უფსკრულში მედალი—არის
მასზედ სახება

გადავიწყებულ ძველ კეისარის.
ღმერთებსაც სცელავს სიკვდილი ბასრი,
და მუდამ ლექსი დარჩება მხოლოდ,

ფოლადზე მკაცრი—
მარადისობის ამაყ სიმბოლოდ.
ჭქმენ მედალები შენ დასადალი!
და წარმავალი შენი სინაზე—
ოცნება ლალი—
ადიბეჭდება მარად რკინაზე!

L' Art Poétique.

გწამდეს მუსიკა და ეტრფიალე
 ზომას, რომელშიც მოეთავსება
 ნაზ მინაქარის ნაზი შრიალი,
 მაგრამ ნუ გინდა მძიმე სახსება.
 გადაარჩიე სიტყვების დასი
 და შეიყვარე მათი ზმანება.
 მთვრალი სიმღერა არის ძვირფასი—
 ნათელ ბოდვაში მიეჭანება.
 თითქო ნაზ ცქერას ფარავს ვუალი...
 ეს სიმღერაა შუადღის კრთომა,
 პირველ ვარსკვლავთა ცა მიუალი,
 ეს არის მწუხრი და შემოდგომა.
 მხოლოდ ნაჩრდილი ხიბლავს ოცნებას,
 ფერი კი არა—ღია და ავი.
 მწყობრ ნაჩრდილებში ეჯადოსნება
 ფიქრი ოცნებას, საკრავს საკრავი.
 ერადე ზიზღის სასტიკ გრივალებს,
 მახვილ სიტყვათა სდევნე რაზმები,
 (რომ აცრემლებენ ლაყვარდის თვალებს)
 და უარყავი ცრუ საკაზმები.
 შენ რიტორიკას მოსტეხე ქედი
 და მეტის მეტად ნუ გიყვარს რითმა,
 თუ თავის დროზე მას არ მიხედე,
 შორს გაგისროლოს მისუა ჯიროთმა.
 ო, რითმა არის მუდამ ცბიერი.
 ვინ იყო—ყრუ, თუ ზარხოში ზანგი,
 რომ გვითავაზა იაფი ჩანგი
 ხმაჩანლეწილი და წუთიერი?
 გასურდეს მუსიკა ახლა, ყოველთვის!
 და ფრთამარადი შენი შაირი
 ამ ქვეყნის იქით ზეციურს ელტვის,
 სადაც ტრფობაა სულ სხვანაირი.
 ცას როცა ჰფარავს ღრუბლების სურო,
 გამოაქროლე ლექსი ქალებით—
 მთვრალი სურნელთა იდუმალებით.
 სხვა ყველა არის—ლიტერატურა.

წიგნიდან:—Notre Dame

მთვარის წყალობა.

მთვარის ლანდები კრთიან ხეებზე—
თეთრათ ნაქარგი;
შენ ნულარ სტირი წარსულ დღეებზე,
დამშვიდდი, კარგი.

ისეთი ღრმა და წმინდა ზეცა—
ალერსით სავსე.
თითქოს ხეთის მშობლის ცრემლი დამეცა
ლოცვის დროს თავზე.

ო, ღმერთო ჩემო, ეს სავსე გული
შენ ჩავაბარე,
და მას ეს ღამე, ბროლით ქარგული,
გადააფარე.

ოცნება საქართველოზე. 28 იანვარს.

დავიწყებული ძველი ფონები;
შავი კედლები დიდ ციხეების;
ჩვენი დიდება მოსაგონები;
და ფართო ჩრდილი ცაცხვის ხეების.

შედიხარ ჩუმათ. გრილი ტაძარი..
მოთაფლისფერო სახე მამების.
და საცეცხლურში ცოტა ნაცარი;
და შავი ხატი წმინდა სამების.

ნიშანი ბედის—კარზე ნალები.
სახურავები დახვესებული.
და ხეთისმშობლის მოგძო ძვალები
უმანკო სევდით ამოვსებული

ხშირათ გიყურებთ გატაცებით და აღლევებით,
მზიბლავს და მათრობს თქვენი ტანის მალული ვნება.
როგორც ორი ტბა დაჩრდილული მაღალ ალღებით—
შავია ცივათ მაგ თვალების აელვარება.

კვლავი ცქერა გაღიმებით ნორჩ გეტერისა,
უცხო ფერისა პირის სუნთქვა, ბაგეთა ალი.
ოცნებას იპყრობს, ვით სიზმარში ხმა სიმღერისა,
ვით ბნელ ოთახში, როიალის ნაზი გრიალი.

კაბის შრიალი თქვენი ხშირათ მე შორს მიტაცებს:
ცხელი ქვეყნების მთა, მინდვრები, უსაზღვრო ზღვები,
ჩემ თვალთ წინ შლიან სხვა სიტუარფეს, სხვა ფეროვან ცებს,
სხვა ზღაპრებს მიმცემს ინდოეთის დამწვარი ქვები.

ჭიანურის ხმით სასიკვდილოთ დანაბლ თვალებს
არაბულ ბაღებს მე ვადარებ, სადაც სულთანი
მის წინ მოცკევაგ ტიტველ ქალებს თვალს გადაავლებს,
რომ აირჩიოს ერთ დამისთვის მაცდური ტანი.

სისხლის ფერ თასში თეთრათ სხედან ხარბი კბილები.
,შემოგველები, თავს შეგწირავ'—თქვენ ვინ არ გეტყვით?
უცხო რაინდზე ოცნებაში ხშირათ აღლევით
და ყოველ უხეშს თქვენ აწამებთ დაცინვის სეტყვით.

მაგრამ ქალწული თქვენი ტანი ხშირათ მაჯავრებს:
საშინელ ძანუსს; ბოროტ ჩემ სულს, ვე სილამაზე
სურს მისცეს მსხვერპლათ და სავაჭროთ, თუ გინდ რომ მეგრებს,
რომ ვით დიაკმა აქვითინდეთ საზარელ ხმაზე.

და მენატრება დაგინახოთ თქვენ სარეცელზე,
საყვარლის მკერდზე მოთენთილი, დამონებული;
მისი კბილების წითელ დაღით მოღეროლ ყელზე,
აშლილ ლოგინზე ურცხვი ხელით გატიტვლებული.

მე კიდევ ერთხელ მინდა ჩემ თავს მოვესაუბრო:

—უძილო ღამით ყველას საქმე გამოუჩნდება—
 ვფიქრობ ჩემ სიტყვებს დაედება პატივი უფრო,
 თუ უსარგებლოთ ჩემი ნიჭი არ გაფუჭდება.
 ჩემსა სამშობლოს, ახლა მიგხვდი, ჭკუა სჭირდება:
 ვინ არ გაასწრო მას დიდებით და აღმატებით.
 და მხოლოდ მაშინ მამაღმერთი დაგვაკვირდება,
 თუ საქართველო მოირთება ძვირფას ზატებით.
 ეს კარგი აზრი მე შეწვია ცოტათი გვიან.
 მე ასე კარგათ ჯერ არასდროს არ მიფიქრია!
 ახ ბატონებო! გული ბევრჯელ დამიდალია,
 მაგრამ დღეები უნუგეშოთ მაინც მიჰქრიან.
 ვგონებ ჯერ ბედზე სამღურავი მე არ მქონია.
 ო, დაილოცოს ეს ქვეყანა და ეს გამჩენი—
 ჯერ საყვედური ჩემი არვის გაუგონია.
 ჩემთვის ცხოვრება არ ყოფილა დაღის დამჩენი.
 ქალბატონებო! გვაპატიეთ, თქვენ გენაცვალეთ!
 ვეცდებით გვქონდეს მუდამ სუფთა ხელთათმანები,
 თუ გადაწყვეტა ვერ შევძელით იმისი მალე,
 რომ მოვაგვაროთ უპატრონო სოფლის ყანები.

პირველი მარტი.

პირველი მარტი! (მოვიგონოთ მთვარე ნაკლული.)

ცოტათი გვასწრებს კალენდარი ახალი სტილით.
 ყველას გაგწვდება დღეს ქალაქში ხორცი დაკლული:
 ყველა ვიშოვით სანოვაგეს სულ ახალს დილით.

თეთრი ტყემლების აყვავებას ბევრი უცდიდა;
 ახ, მეც ვეცდები დავალაგო ჩემი ცხოვრება!
 იქნება მერგოს სიხარულის მეც ერთი ციდა;
 ო, ეს წყალობა მე ყოველთვის მემანსოვრება.

წრეულს ზამთართან მეგობრულათ ვერ გავატარე;
 ცივი აღერსით თითქოს მთვარეც აღარ მწყალობდა;
 ყველა მაყვედრებს, რომ მამაჩემს ვერ დავედარე
 და უდედობით ორი შვილი ჩემი დაობლდა.

დაბრუციანდა ჩემი ძალიც—მტრის გასახარათ;
 სისხლიან თვალთ მოფერებას ის მევედრება:
 მადლობა ყველას, უსათუოთ, გულწრფელი მარად!
 ბედნიერებით ჩვენ ვერავინ ვერ შეგვედრება.

მასკები კარნავალში.

ვალერიან გაფრინდოშვილს.

მხრებზე მოიგდეს აჩრდილებმა წამოსასხამი.
ქართულ ჯირითში მოიარეს ყველა ტოტები.
კვლავ გარეტებას მთვარეები ღვრიან... ასხამენ...
და კვლავ მოქრიან თავგანწირვით დონ-კიხოტები!

ჭრელ არლექინთან კოლომბინამ რომ იცბიეროს,
ჩაიცვამს ნიღაბს სარკვებში მისი პროფილი.
თეთრ ბალახანით გადაიყვანს მთვარე პიეროს
და მეოცნებებს შეუყვებებს მეფისტოფელი.

ამ აჯანყებულ სალამოში იმუქრებიან:
ძველი ჩონჩხები ჩირაღდნებით გაშლილ მღელღოზე...
ჩნდებიან ხმლებით ჰამლეტები და კვლავ ქრებიან...
და ფიქრებია წელგაფატრულ შავ ოტელოზე!..

აპარებს დანას თავისმკვლელი... ვიღაც მტყუანი...
შიში მხიარულ გაგიჟებით და კარნავალი...
დაითრევს ქალებს საროსკიპოთ თვით დონ-ჟუანი...
ცოცხლებში მკვდარი გაერევა უფრო მრავალი!..

მაგრამ გრიგალი წამოუშენს სტუმრებს რაპირებს.
აჩეხილ ნიღაბს ყრუდ ფანტავენ უსახლკარონი...
გაშიშვლებულნი ასხდებიან სტიქსის ნაპირებს
და უმადურად გადაზიდავს ყველას ხარონი!..

1919.

გამოთხოვება: სულთან

ავატმყოფ სხეულის.

სულო მისმინე: არ გაუშვა ფიქრთა სადავე.
ვიცი შენ გქვია: ჩემ სხეულის ხანმოკლე დგმური.
მოგესხენება, რომ თვისება ჩვენ გქონდა ძმური.
თუმც საეჭვოა—რად მოგწონდა ეს სისადავე!

შენთან დუელში მე ოცნება დიდხანს ვადავე.
შენ გაიმარჯვე. შენ მრავალში აღმარი შური.
მასკარადებში ბნელ ნიღაბთ წაისვი მური.
ვწუხვარ: ტოლობა შენთან ადრე რომ გავათავე!

კვლავ ბოდის ვინდი უსათუოდ ჩემი ცხოვრებით.
ვერ განებივრე ლაყვარდებით და საძოვრებით,—
რომელმაც ჩემში პოეზია უხვად დატიე...

შენ წახვალ მზესთან! ანდა სწვავან! მე სისხლნაკლული,
ფარაონივით, სარკოფაგში ჩავალ დაკლული.
ან, სულო ჩე'ო: დამიტირე და მაპატიე!..

1919.

არტემიდა.

შენი თვალები კუდიანის ჯადოს ფარავენ.
მათ გადმოხედვას ანგელოზი არ ეკარება.
მაშინებს ხალხში ეშხიანი შენი გარება.
პოეტს ჰგონია: რომ ყველაფერს შენ მოგპარავენ;

მინდა იქ მყავდე:—სადაც გნახავს მხოლოდ არავინ.
სადაც ბავშვივით დაგაყუჩებს ღამის მთქნარება.
ტყე, მთა, ირმები და ლაყვარდი თუ გეყვარება—
მზად ვარ, ძვირფასო, აგიფოთლო ღმერთთან კარავი!

ჩვენი სალამო სურნელია ხრიზანტემიდან.
ვხედავ მთვარიდან გადმოეშვა ცის არტემიდა.
მიჰქრის მწვერვლებით სანადიროთ, როგორც გრიგალი.

ვიცი შენც წახვალ! გზა გეშლება ვარდის ტევრებათ.
დაგედევნება არტემიდას ერთგულ მწვერვებათ:—
ჩემი სონეტი, ჩემი რონდო—და მაღრიგალი!

1919.

დატეხილი.

გრძელ ღამეებში, როცა ხარ მარტო
და სევდას გმატებს კვიმატი მარტი,
როცა ფანჯრიდან ითვლი ვარსკვლავებს—
მსურს შენთან ვიყო მორიდებით, როგორც ფარეში
რომ განუგეზო სიმწუხარეში.
როს შემოიქცობ თმა გაშლილ თავზე, ნაზი ზმორებით თეთრ შიშველ მკლავებს—
მხურვალე კოცნით ამოგიშრობ ოფლიან ღლიავს,
და შენს ღრმა თვალებს, რომ გავს ორ შავ ქლიავს,
ვნებით შევმატებ ელვარებას ვერცხლის დანისას.
და სიახლოვეს ათრთოლებულს ჩვენი ტანისას—
კედლის დიდ სარკის ბროლის მინაზე
ფანჯრიდან მორცხვით ბაკმიან მთვარის კვლავ აქარგავს ქარვის სინაზე.
როცა ვერ ვბედავ, რომ მოვიდე მე შენს ბინაზე,—
სასაფლაოზე ვათევ ღამეს, როგორც უჭერო.
ო, თუმცა მიშლის მამაჩემი დამე სიარულს,
და მიჩრჩევს იმის დარიგებას მე დაუჯგერო,
მაგრამ ჩუმდება, რადგან სახლში ვერასოდეს მხედავს მხიარულს.
ვიცი, რომ სურვილს შიში აბრუშებს,
მათხოვრის ჯოხით დიდხანს ვიარ მე საცოდავით.
და ჩემს სიცოცხლეს გაუხარელს, ცოდვილს, ნამრუშებს
გაუთხრი საფლავს მე თვითონ თავით.

1918. მარტი 20.

დამკვრალი სანთლები.

შენი თვალები მაფიქრებენ, ვით თიმსარები.
და უცხო ასულს გემონები აშარას, ცფიერს.
მიცნობენ, როგორც დამის სტუმარს ღობის სარები,—
ახ, სევდიანი ხეტიალში ვკარგავ ნაზ იერს.
როგორც ცოდვილმა დავივიწყე საყდრის კარები.
უკანასკნელათ მინდა რამე გითხრა კადნიერს.
ისევ შენთან ვარ შორეული, უგზოთ ნარები,
მაგრამ აღარ მაქვს მწველი ვნება, ვით მოხუცს, ხნიერს.
ყველას იყვარებ: მგოსანს, მდიდარს, ღარიბებს, თერძებს,
და შენს ღიმილში ინისლება მზის ტაროსები.
გაქვს მოღერილი მკერდ-კისერი, ვით ამაყ ვერძებს.
ო, აღარ მომწონს შენს მრუშ ტანზე ლურჯი მანტია.
ვით ხატთან ზეთი და სანთლების კვიპაროსები—
შენს სურათის წინ, ჩემს ოთახში აღარ ანთია.

ბებრები.

ხელის გულივით სწორია აზნაური ბეგლარის ფრჩხილის ოდენა ეზო. ნაშუადღევს სიოს ქინძისა, პიტნისა და ომბალოს სუნი ბოსტნიდან მეორე მხარეზე გაშენებულ ვენახში გადააქვს. წყნელის ღობე, კინძები და ყორე გადახლართულია მაყვალთ; დაუღლოელი ღორი ამათ ღრუტუნობს—შემოსვლას ვერ ახერხებს. ყავარ-აყრილი ორსართულიანი პატარა ოდის პალატში იცოხნება ცალი ხარი და ქალბატონ ეკატერინეს უშობელი. ზედსართულის აივანზე მოსჩანს კედელზე ჩამოკიდებული სასროლო ბადე და მოძველებული კეხი. ოდის წინ ნიგვზის ძირში გაფენილ ჭილოფზე წევს პერანგის ამარა, წაღებ გახდილი ბეგლარი. გრძელ სკამზე გულ-მკერდს იშმუშნის მძინარე ეკატერინე. დაცხრა მზე, ჩრდილმა მოიკიდა ფეხი. მეზობლებმა ფანჯრები გააღეს. დახურულ ოთახიდან ხალხი ჰაერში გამოეფინა.

ეკატერინემ ძილში მოიგერა ბუზი.
—ქალო!—მთქნარებით და ზმარებით წამოიძახა ბეგლარმა და სკამ-ლოგინზე წამოჯდა,
—გეყოფა, ბატონო ამდენი ძილი—დეიხაშმები... ქე შემოუქროლა პატარეი, გაგრილდა ქვეყანა. .

ეკატერინე. შენ რა გიჭირს მიწაზე იწვევი; აქანე კი სული კილამ წამივიდა... ი, სიზმარი რომ არ დამსიზმებოდა, მგონია, შევიშლებოდი... ბუზებიც, რომ უფრო ეტანებიან.....

ბეგლარი. რა დაგესიზმა, ჩემო ეკატერინე?
ეკატერინე. მიხვდი აბა....

ბეგლარი. რა ვიცი, შე ქალო?! ანგელოზი დეგესიზმებოდა, აბა სხვა რა იქნებოდა?
ეკატერინე. (მაცდურად) ანგელოზი კი არა.

ბეგლარი. აბა?...
ეკატერინე. (იცინის)... შენ!.. (სიყვარულით) კი არა დამსიზმებია.... ძილში მომაგონდა, რაც წინეთ ვნახე.

ბეგლარი. მითხარი, ჩემო ეკატერინე... (და დაგლეჯილ ჭილოფს სკამისკენ მისწევს; ეკატერინე წამოჯდება სკამზე, შიშველ ფეხს ჭილოფზე დადებს; ბეგლარი გვერდში მიუჯდება. შავი შალვარი და თეთრი შალის წინდები აცვია).

ეკატერინე. პირველად რომ გვეცანით ერთმანეთს... შენ ოქროს ფერი ბოხონი გეხურა, ლურჯ ახალუხზე წაბლის ფერი ჩონა გეცვა.... შავი წულამესტი სირმებით გქონდა მოქარგული... თეთრ ცხენზე იჯექი და ჭისკარში ჩამოაჭენე.... გახსოვს?

ბეგლარი. როგორ არა!..
ეკატერინე. აჯირითებდით ცხენებს შენ და—აცხონოს ღმერთმა—საწყალი პეტრე...

ბეგლარი. მახსოვს.... მახსოვს, როგორ არა. შენი ეშხით არ ვიზოგავდი თავს... კაბა ჭადრაკული გეცვა და ზედა ტანი სახელო გამოშვებული წითელი; თავი თეთრი პეპლებიანი ბლონდით წეგეკრა... გიხდებოდა აივნის ბირკვილზე დაყრდნობა... გასაფრენ ჩიტსავით შემკრთალი, ყურადღებით გვათვალიერებდი.... გახსოვს?

ეკატერინე. რავე არა?! რავე არა?! მინც ხის ტოტმა, რომ ქუდი გადაგიდღოს და შენ გადმოიხარე ასაღებათ... ხუჭუჭი თმა გადმოიყარა... თვალის დაშორება არ მინდოდა და თან შიშით თვალს ვხუჭავდი, ხეს არ დაეტაკოს-მეთქი. ბესარიონმა მერე რომ ლაგამში ხელი გტაცა, ძალი-ძალით ძლივს ჩამოგახტუნა... ჩემი ბრალი იყო—მე შევეხვეწე... ზევით რომ ამოდი... ნასვამი, ნაჯირითევი... სახე აგწითლებოდა... ყვითელი შავ არშიანი ცხვირსახოცით იწმენდდი შუბლზე ოფლის წვეთებს... როგორ გშვენოდა კოკობი ულვაში, დაკრაკნილი წვერი.. რამხელა თვალებს აბრიალებდი, და ხანჯალზე რომ ხელს დაიდებდი... ასე ვფიქრობდი—ამიყვანდეს, წამიყვანდეს მეთქი. გახსოვს?

ბეგლარი. ჰო, ჰო და შენ წითელ ტუჩებს რომ ჩავაჩერდი, თეთრ კბილებს და შავ-შავ თვალებს, შენი წასვლა ვერ მოვითმინე და, როცა შებრუნდი, ხელი მინდოდა მეტაცნა ტევრათ კოჭებზე ჩამოყრილ ნაწნავებში.... პეტრემ ხელი ამიკრა... სხვებმაც შემამჩნიეს... შეიქნა მიწვევ-მოწვევა გახსოვს?

ეკატერინე. როგორ არა? მერე მთელ დღეს დამცინოდენ, მაწვალებდენ... მუსაიფის დროს ბეგლარი ხელს მოხვევს; ეკატერინე თავს გულზე დაადებს; მოგონებათა ბურუსში გახვეულნი ჩუმით სხედან და ძნელი გამოსაცნობია სთვლემენ თუ გაქვავებულან.

P. S. შეიძლება ჰგავდეს ოციოდე წლის წინათ მიუნხენის *Kunst-lerkabare*-ში მოსმენილ „*Denkst du daran?*“-ს. ნ. ლ.

სერგო კლდიაშვილი

ხალიცი უხდაპროთ.

დაყრდნობილი მოქარგულ მუთაქაზე, ოდნავ დამთვრალი ნარგილეთი, მშვიდათ მოელის მეგობრის მოსვლას—კამათლის შეჯიბრებაში მოჰკლას გრძელი დრო.

ვიწრო ქუჩებში აჩქარდენ დაგვიანებული ქარავნები. შეშინებულმა კივილმა ელვასავით გადაირბინა ქალაქზე. ჩაქრა ყველა სანთლები.

ქალაქი ატორტმანდა და უეცრად გაფრინდა. მუხლ მალთა მზე მატაშირის თვეში, მაგრამ დიდია ღამე და ცივი ქარით ამთქნარებენ უდაბნოები.

დაყრდნობილი სირმიან მუთაქაზე, დამთვრალი ნარგილეთი, ბოროტი ღიმით გაუცი-ნებს ღამეს და დამშვიდდება ამოოხვრით —დაშვენდებოდა დროს პანაშვიდი!

1918.

სანდრო ცირაქიძე.

პეიზაჟი.

ქვაზე ჩამოსხდენ. ვაჟის ყელსახვევი დაცრეცილია.

— მზე ჩადის.

— ხვალ ქარი იქნება: ცა წითელია.

— გახუნებული აბრეშუმის ფერია.

დადლილი თვალებით ისვენებენ ქალაქის ღარიბ სახურავებზე.

— ჩვენ ბაღში ვარდები აღარაა.

— ზაფხული გათავდა.

— დაიწყება წვიმები და ტალახი.

— დაზამთრდება. კერიასთან ზღაპრებს მოჰყვებიან.

— ბავშვებს დაესიზმრებათ მეფეები.

— და დედოფლები.

მწუხრისას რეკენ. ქალმა დაამთქნარა.

— ღამდება.

— რა ნელა ღამდება.

არღნის უიმედო ხმა მოიტანა ქარმა. სცივათ.

ზამთრის ქიმერა.

კრძალვით და სიცივით მოკუნტულმა შეაღო ყავახანის კარები. კალთა მოხეულ სმოკინგს თავლი აღნებოდა.

ჩირალდნებიან სუფრებზე ქეიფობდენ სტუმრები. დამტკნარი სახე გაუსწორდა, მოწყენილი თვალებით დოქებს გაუღიმა. ათქმევით ლექსები სიყვარულზე, სიცილზე. ვინმე ზარზოშმა ღვინის ნაყური მიაწოდა: ეზიარა ქეიფს.

სუფრიდან სუფრასთან გადადიოდა.

შეკრთა. სმოკინგის მოხეული კალთა ხელით დაიფარა. მოიკუნტა. ამღვრეულმა თვალებმა მოიწყინა და კანკალით გამოვიდა გარეთ.

სიცილი და სითბო დარჩა ყავახანაში.

გათენებამდი დაბორგავდა თოვლიან ქუჩებში. ბრილიანტებათ ბრწყინავდა გაყინული ფიფქი. სმოკინგზე, თმაზე ათოვდა მეოცნებეს: აშენებდა სასახლეებს, ქალაქებს. ფარნის ქვეშ ატირდა თეთრ დედოფალზე.

ბოგემა.

1.

ბოგემა დღეს და გუშინ არ გაჩენილა, ის იყო საბერძნეთში (ანაკრონი) და რომში (მარცალი) ბოგემა, როგორც ტიპური მოვლენა, შექმნა ქალაქმა და მისი ისტორია გადამხულია ქალაქის ისტორიასთან. იყო ბოგემა საშუალო საუკუნეებში. მინეზინგერები, ტრუბადურები, ტრუვერები, ჩვენში აშულები შეადგენენ ბოგემის გაფანტულ ოჯახს. ტრუვერებმა შექმნეს მშვენიერ დამის კულტი და რაინდული პოეზია. იყვნენ ტრუბადურები, რომელნიც ჰიმნებს უგალობდნენ ომს და იწვევდნენ რაინდებში ვაჟკაცობის და სახელის სურვილს.

გაფიზი აძლევს სპარსულ ბოგემას დინის, სიყვარულის და მზიურ ქეფის კოლორიტს. ვიკტორ ჰიუგოს Notre Dame-ში არის პოეტი გრენგუარი, ჭკუამახვილი, უბინო, მხიარული, არა ყოველთვის პატიოსანი. ის ჩაუვარდება ხელში ჯერ ქურდებს, შემდეგ მთავრობას და სრულიად შემთხვევით აიცილენ სახობელას. ეს გრენგუარი არის ჭრანსუა ვიონის—ვერლენის წინამორბედის—პორტრეტი. სერვანტესი იყო ბოგემა და მისი დონკიხოტი ირონიის შედეგია. ინგლისში დედოფალ ელისაბედის დროს ბოგემის საშინელ ეკრანზე გაივლებენ დიდი პოეტები: კრისტოფორ მარლო, რომელიც მოჰკლეს სამიკიტონში ჩხუბის დროს, ვილიამ შექსპირი და ბენ ჯონსონი.

საფრანგეთმა შექმნა მე-19 საუკუნეში შესანიშნავი ბოგემა, რომელიც კიდეც მოვლის თავის ისტორიკოსს. მონმარტრი მისი კაფეებით და ლათინური უბანი წარმოადგენენ სცენას, რომელზედაც ბოგემა ქმნის თავის ლეგენდას.

თანამედროვე წესწყობილება არ უზრუნველყოფს პოეტებს, ისინი გაუბიან მეშხანილობას და სწყურიათ თავისუფალი ცხოვრება. ბოგემა უცნაურებს ომს კონსერვატიულ ფორმებს როგორც ცხოვრებაში, ისე ხელოვნებაში და მისი ფსიხოლოგია ანარქიულია. ბოგემას არა აქვს თავისი კერა, თავისი ოჯახი, ის უსახლკაროა, ხშირად ქუჩაში, ხიდეების ქვევით, ყავახანაში და ნაობახში ითევს ღამეს. ბოგემა უარყოფაა ოჯახური და მშვიდი რეჟიმის, იგი მტერია ნორმის და უფრო სკანდალს ეწაფება. არის ანალოგია ბოგემის და პროსტიტუციის შორის. ბოგემის წევრები ხშირად ახალგაზნდები არიან, მაგრამ ოთხმოცი წლის დევაზი—ბალერინების მეხობტე და მ.ხინჯი ვერლენი არიან ბოგემის მუდმივი აგასჭერები.

2.

დღევანდელი პოეზია შექმნა ბოგემამ. ეს პოეზია ატარებს სიმბოლოს ანუ ირონიის ნიღაბს, რაც ერთი და იგივეა. ვინც ახალ გზებს დაეძებს ხელოვნებაში, ვინც პოეზიაში რევოლუციონერია, ის ბოგემით იქცევა, რადგანაც მასზედ მოდიან იერიშით საზოგადოების და მწერლობის ფილისტერები. ბოგემას ყავს თავისი საკუთარი მუზა და პოეზიის ბევრი შედეგები ამ მუზით არის შთაგონებული.

არსებობს სიღარიბის და შიშოლის მისტიციზმი, როგორც არსებობს მისტიციზმი სიამაყის. არის მისტიკა ოპიუმის და ჰაშიშის. სიღარიბის და შიშოლის, როგორც ოპიუმის, აქვს თავისი გალიუცინაციები. კნუტ გამსენის 'ილიაილი' არის მოჩვენება, რომელიც დაბადა შიშოლით და სიღარიბით აგზნებულმა ფანტაზიამ. პირველად ბოგემას მისცეს უჩვეულო სახე ფრანგ და გერმანულ რომანტიკოსებმა. ესენი არიან: ერთი მხრით ყურარ და ნერვალი, მიუსე, პეტრუს ბორელი, შარლ ნოდინე და მეორე მხრით გერმანელები ციგნებს ეძახიან ბოგემას. მიუყვებ პირველად ლათინურ უბნის სტუდენტები მონათლა ამ სახელით და შემდეგ ლიტერატურული პროლეტარები.

ფრანგები ციგნებს ეძახიან ბოგემას. მიუყვებ პირველად ლათინურ უბნის სტუდენტები მონათლა ამ სახელით და შემდეგ ლიტერატურული პროლეტარები.

ნელები: ვოფმანი, (ორეულების ფანტასტიკით) ლენცი, შამისო, კლეისტი, ზაქარია ვერნერი და სხვები. რომანტიზმის მსოფლმხედველობა რამოდენიმე ბოგემის მსოფლმხედველობაა. რომანტიულ ბოგემამ შექმნა ირონიის თეორია. სიმბოლისტებმა გაცოცხლეს პიერო და არლეკინი და მიანიჭეს იმათ ირონიული ხასიათი. Sturm und Drang-ის პერიოდი გერმანულ პოეზიაში არის ბოგემის პერიოდი.

სიმბოლიურ და ფუტურისტულ შკოლების დაარსებაში დიდი როლი ითამაშა ლოთმა ბოგემამ. სიმბოლიზმის თეორია პარიზის კაფეებში დაიბადა და რუსულ ფუტურისტების საუკეთესო ბელადები არიან ბოგემა: კრუჩინიხი და ხლენიკოვი, მაიაკოვსკი და კამენსკი. პირველი რუსი დეკადენტი იყო ბოგემა—ალექსანდრე დობროლიუბოვი—პოეტი და წინასწარმეტყველი, მღუმარეთა სეკტის დამაარსებელი.

მიურეეს, ბოგემა არის იდილია. ამ წიგნის წინასიტყვაობა საუბრავია და ისმის, როგორც ბოგემის მანიფესტი. მიურეეს, ბოგემას ჩვენ ოპერაში ვხედავთ და მისი გმირები კიდევ ერთხელ სტოვებენ იდილიის და ბუტაფორიის შთაბეჭდილებას. თანამედროვე ბოგემა ტრაგიულია. ვედვინდის დრამები ამ ტრაგიულ ბოგემას უკეთებენ ღირსეულ რეკომენდაციას. ლოთი და ლატაკი ბოგემა ქმნის ახალ პოეზიას.

ავიღოთ ბოგემის დიდებულნი: ედგარ პო და ბოდლერი. მათ ავთმყოფ პოეზიაში ალკოგოლს, ჰაშიშს და ოპიუმს უკანასკნელი როლი არ უჭირავთ. ამ პოეტებმა შექმნეს ბოროტების და საშინელების კულტი. ედგარ პო და ბოდლერი ორივე უდროლოთ დაიღუპენ გოსპიტალში. ბოგემა უფსკრულია და პოეტისთვის აქ კატასტროფა არ არის მოულოდნელი. ბარბე დ'ორევილის ყალყზე შეყენებულა დენდიზმი, ლაფარგის პროვინციალური მთვარე და კვირები, რემბოს და ვერლენის ხეტიალი უდაბნოში ბოგემის საკუთრებას შეადგენენ. ტრისტან კორბიერი—ზღვის ბოგემა, ლოტრემონი—რვაფხას აბრეშუმ ცქერით, შარლ-ვან ლერბერგი მისი პოეზებით და სიგიჟით ბოგემის შვილები არიან. შეიძლება მათი მუზა მუცელმოგვი მადონა იყო და ან სხვა ქიშკა. ყველა ეს პოეტები ცხოვრობენ არა ნორმალურ პირობებში და ქმნიან სხვანაირ სილამაზეს. ბოგემა ქმნის ახალ პსიხოლოგიას და ახალ ესთეტიკას.

ბოგემა ქმნის სიმანინჯის ესთეტიკას. სიმანინჯის ესთეტიკას, რომელიც დაამკვიდრა პოეზიაში ბოგემამ, ყავს აპოლოგეტები მეცნიერებაში—მაგალითად ვენის პროფესორი კარლ გროსი. ამ ესთეტიკის შედევრებია: როდენის ქანდაკება: კაცი გატეხილ ცხვირით, წარსულში ლუერის უხელო ვენერა, რემბოს, თმებში მადიებლნი, როლინას, ბოგემა, ლოტრემონის, მადლოროტი, ტრისტან კორბიერის, საზიზლარი პეიზაჟი, ვიონის—დიდი ანდერძი. მთელი ფუტურისტების ფილოსოფია არის სიმანინჯის ფილოსოფია, რომელიც ხელოვნებაში დამოუკიდებელ ესთეტიურ ღირებულებას ქმნის. ამაზე მე ვიტყვი შემდეგ წერილში.

ქართული ბოგემის ისტორია აშუღებიდან იწყება და აქ ყველაზე უფრო თვალსაჩინოა საიათ-ნოვა. ბოგემათ უნდა ჩაითვალოს აგრეთვე გურამიშვილი, ბესიკი, მამია გურიელი, გრიშა აბაშიძე, აკაკი. ეს არის არისტოკრატიული ბოგემა. თანამედროვე პოეტებიდან თავისი ცხოვრებით და შემოქმედებით ბოგემის ლეგენდას ქმნიან: პაოლო იაშვილი (წერილი დედას), ტიცოან ტაბიძე, (ბირნამის ტყე), სანდრო ცირეკიძე (მთვარეული), ქუჩიშვილი (მეძავი) გალაკტიონ ტაბიძე (მერი). ცისფერი ყანწების იდგია ქუჩაში დაიბადა და ყანწლებმა ქართულ ბოგემაში შეიტანეს ახალი ყესტი და ინტონაცია. ამიერიდან ქართული ბოგემა იქნება უფრო კულტურული, ასკარას—გრიშაშვილის მაგივრად ჩვენ მოგვევლინება ყერარ დე ნერვალი.

საქართველოს
პარლამენტი

3.

ბოგემის პოეტები ტანჯაში ატარებენ თავის სიცოცხლეს, მაგრამ როგორც კრისტო, აბნევენ ხალხში ოცნებაში ნახულ მარგალიტებს. ერთ და იმავე დროს ისინი მეფეები და ლატაკეპი არიან. აი მორის როლინას სონეტი „ბოგემა“:

უკანასკნელი ჩემი ბინა—მაკადამია,
სიდაც ვატარებ ძველ მაზოლებს ამდენი ხანი.
გიჟურ ძებნაში ვერ ვაპნოლე ბედი გვიანი,
ვერ გავეჩქეცი, ვით შევალეს, შიმშილს შხამიანს.
ო, ბაბილონო, შენს მღვიმეებს ბრწყინვალეს, ხმიანს,
ტინის კოლოფი აღარ ეტრფის—კვლავ უანგიანი,
სული იკავვის ტკივილიდან იქ, როგორც ტანი,
და უმჯველად, იქ ბუდე აქეთ ჭიებს ნამიანს.
მე ვარ აზრდილი, რომ კანკალებს ძონძთ სიმყრალეში,
შურიან ბედმა გამასწორა მათთან და ლეში
ჩემი აშინებს თვით ძაღლების ბრაზიან სროვას,
მე ბებერს, დამპალს მდის ბაღდამი, როგორც მათხოვარს.
მაგრამ ის ფიქრი—ზიზღით სავსე, ჩემი ფარია,
რომ არავისთან მე უღელში არ მიარია.

აქ არის თვითშეყვარების და წამების კულტი. აქ არის სიამაყის მისტიციზმი. მარტო სილატაკე და ლოთობა არ შეადგენს ბოგემის თვისებას. ბაირონი და შევლი არ იყვნენ ღარიბი, მაგრამ იყვნენ დაუდგრომელნი, როგორც ტამერლანები: ერთი დაიხზო და მეორე მოკვდა ბრძოლის ველზე. ბოგემას შეუძლია მიიღოს ისინი თავის ჯოჯოხეთის ცეცხლიან დარბაზში.

დღეს ბოგემის სამშობლოდ და სატანტო ქალაქად უნდა ჩაითვალოს პარიზი. იქ დასწერა ბალზაკმა თავისი რომანები—არა დვთაებრივი კომედია. იქ დასწერა ვილიე დე ლილ ადანმა დემონიური ფანტასმაგრია—გედების მკვლელი, იქ მიიცივალა ბოგემის მეფე—დაუვიწყარი და ძვირფასი ვერლენი: იქ თვრებოდა აბსენტით რომანტიზმის გედი—ალტრედ მიუსე, იქ კვდებოდა „სილამაზის მოციქული“ ოსკარ უალდი, რომელმაც დაიწყო დენდინძით და გაათავა ბოგემით. იქ სწერდენ ჟან-ჟაკ-რუსსო და ვოლტერი—ირონიის და პოეზიის წინაპრები და ორივე ბოგემა. პარიზი ახლებს ფანტაზიას თავისი ძვირფასობით და გარყვნილებით, თავისი ქუჩებით და ბრბოთი, თავის ტრამვაებით, ავტომობილებით, ეტლებით, აეროპლანებით, ხმაურობით. იქ ჩნდება ყველაზე საოცარი ქიმერები. პარიზი არის ჭეშმარიტი ქიმერიონი. ის ჯვარია, რომელზედაც ქრისტეს და ყაჩაღების მაგივრად არიან გაკრული პოეტები.

პოეზიის ისტორიაში არაფერი ისე ნაღვლიანათ არ ხიბლავს ჩემს ოცნებას, როგორც ბრანდესის მოთხრობა რომანტიზმის „დავიწყებული და გამორჩენილ“ პოეტებზე. აქ ბრანდესი ინტიმურია, როგორც რემი დე გურმონი. მომყავს „დავიწყებულ“ პოეტების სახელები: ფონტანეი, ფელიკს არვერი, იმბერ გალუა, ლუი ბერტრანი, ტეოფილ დონდეი, პეტრუს ბორელი. ამათმა ვერ გაიმარჯვეს, იმიტომ რომ იყვნენ მეტად ორიგინალური და ვერ შეეთვისენ საზოგადოებას. ისინი დამარცხდნენ საზოგადოების მიერ აღიარებულ უნიჭობისაგან. ისინი პოეტები იყვნენ და ვერ იყვნენ თავისი ლექსების კომიეროჯორები. ისინი არიან პოეზიის ბენიამინები და ბოგემის უდროთ დაკარგული გამლეტები. ბრანდესი, როგორც ერთგული ჰორაციო დიდი ლირიკული პათოსით გვიყვება მათი დაღუპვის ამბავს.

თანამედროვე შემოქმედება ბოგემის ნიშნის ქვეშ მიდის. აქ არის სოციალური და პოლიტიკური მიზნები.

ორსახიანი იანუხი.

ორი ანტიტეზა: პოეზია და პროზა, ლექსი და პროზა. პირველში იგულისხმება ფსიხოლოგიური მომენტი, მეორეში—სტილისტიური. ეს ანტიტეზები ჯვარედინია და არ ფარავენ ერთმანეთს.

ძველიდანვე ბევრი პროზა იწერებოდა ლექსით. პირველი ქართული ბილეთი ლექსად იყო: „შაური ორი, გაბრიელ მაიორი“. მაგრამ პროზისთვის უფრო მოხერხებულია სადათ თქმა.

პოეზიამ თავიდანვე იცოდა ორივე სტილისტიური სახე. პოეზიისათვის ყველაზე უფრო თავდადებულ სტეჟან მალარმეს რჩეულ კრებულს ჰქვია—„ლექსები და პროზა“. პოეზია ერთია და მისი სამკაული რაგინდ რაფერი და ყველა ძვირფასი. ვინ დაეჭვდება, მკვდარ პრაუგეს, უაღდის ზღაპრების, ანდრე ბელის, პეტერბურგის, დავით კლდიაშვილის, როსტომ მანველიძის ან ნიკო ლორთქიფანიძის, მრისხანე ბატიაშვილის პოეტური ღირებულებათ!

ვეროპაში ლექსმა და პროზამ ძმურათ გაიარეს ყველა პოეტური შკოლის სამეჭდური. ჩვენში თავიდანვე სხვა პირობები შეიქნა. მე-X-XI საუკუნიდან ქართული პოეზია მეფის სასახლეში დაბინავდა. კარის მწერლობა არასოდეს არ სწყალობს პროზას: ეს—სადა, შორს სამგზავრო სამოსია, უცხო ამბების მოსასმენი; მისი ბინა სავაჭრო ცენტრები, შარა გზები, დიდი მონასტრები. ფეოდალის სასახლეში საჭიროა ხოტბა, მჩატე, სასიმღერო ფორმები. ლექსი ბრილიანტების და თვალ მარგალიტის სამკაულია, მოჭედილი ხანჯალია. იგი უხვება სასახლის მუდმივ დღესასწაულს, ცელქობას და მსუბუქ ინტრიგებს. ლექსის წერაში ეჯიბრებოდნენ ერთმანეთს საქართველოს მეფეები და დიდებულები. ეს მდგომარეობა მეტათ დიდხანს გაგრძელდა. ქართული პოეზია ბოლომდე დარჩა მეფის კარზე: იყო პროზის ცდა, მაგრამ ვერ შეითვისა; ლექსის ფორმები დაობდა და სპარსელების მონობაში დაფავდა სულს.

ამას გარდა ქართული რომანისთვის საბედისწერო შეიქნა „ვეფხისტყაოსნის“ უჩვეულო ავტორიტეტი და მისი ფორმები დღემდე მაგალითად გაუხდიათ (ს. შანშიაშვილი). მე-XIX საუკუნეში ჩვენი პოეზია რუსულს აძლევდა ხარაჯას. იქ დიდი ხანია პუშკინს პირველობას ეცილებიან გოგოლი, ტოლსტოი, დისტოვესკი. მოსკოვიდან და პეტერბურგიდან წამოიღეს მათი სიყვარული ახალგაზდა ქართველებმა და პოეტურმა პროზამ საქართველოშიდაც შეიძინა სახელები: ჭონქაძე, რჩეულოვი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ყაზბეგი, ნინოშვილი, ვაჟა-ფშაველა, დავით კლდიაშვილი, შიო არაგვის-პირელი... მაგრამ რვა საუკუნის კარის მწერლობის ინერცია იმდენათ ძლიერი გამოდგა, რომ ქართულმა პოეტურმა პროზამ დღემდე ვერ იპოვა მკითხველი და დეკანოზიშვილის მინიატურები ყოველდღიურ პრესის ფურცლებზე იკარგებიან. ქარველ მკითხველს გადაავიწყდა იანუხის მეორე სახე.

სულ სხვა იყო ვეროპაში. დიდი სახელები ტოლსტოისა და ბალზაკის არ იმტვერებოდა ბუკინისტის თაოებზე, იქ პროზა არ დარჩენილა იაფ რბილ რკინათ და საენტთან ერთად მუშავდებოდა პროზის ბრიჯაოსა და ფოლადის ფორმები. პოეტები იხდიდნენ ვალს იმის წინაშე: ვიქტორ ჰაუგო, პუშკინი, ტეოფილ გოტე, ვილჰელმ დელილადანი, გაუისმანსი და დიდი ამერიკელი ედგარ პო. ვეროპის დიდი ოსტატების ხელში

ლექსიც და პროზაც ისე დაიქნა, დაიშალა, რომ ამ ფორმების შესახებ შეიძლება ბადოს ახალი აზრი და პერსპექტივა.

ახალმა პოეზიამ არ იცის ლექსისა და პროზის გარკვეული საზღვარი. აქ ნახევარ ტონებია, თანდათანობით გადასვლა ერთი სტილისტიკური ფორმიდან მეორეზე. უკვე შარლ ბოდლერი ასე აფასებდა პრეტურ პროზას: „რომელი ჩვენგანი არ ცნებობდა სასწაულიან პოეტურ პროზაზე, უმეტრათ და ურითმით, საკმაოთ მოქნილზე და მორჩილზე, რომ შეეფარდოს სულის ლირიულ გაქანებათ, ოცნების ხვეულობას, სინდისის შემფოთებას“.

პოეტური პროზა უკანასკნელათ დაიფერფლა და დაიწმინდა მალარმეს ხელში. მალარმემ ყველაზე უფრო მართლა ასწონა სიტყვის ფონეტიკა და უკანასკნელად არია ლექსის და პროზის საზღვარი. მისი თქმით: „ლექსი არის ყველგან, საცა კი არის რიტმი, ყველგან, გარდა აფიშებისა და გაზეთების მეოთხე გვერდის. რასაც პროზას უწოდებენ, იქ ლექსიც გვხვდება, ხანდახან საოცარი ყველა რიტმებით. ბოლოს და ბოლოს პროზა არც კი არსებობს: არის ალფაბეტი და მერე ლექსები, ბევრათ თუ ცოტათ შეკრულნი, ბევრათ თუ ცოტათ არეულნი. ყოველთვის, როცა კი არის მოტივთა სტილით, არის ვერსიფიკაცია“.

ლექსს ახასიათებს მეტრი და რიტმი. უაღლდისა და მალარმეს პროზაში რიტმი ძალიან მალა ადის. ქართულ პოეზიაში რიტმიული პროზის ნიმუშები აქვთ ნიკო ლორთქიფანიძეს, გრიგოლ რობაქიძეს, არისტო ჭუმბაძეს. მეტრიც თანდათან ჰკარგავს თავის პირვანდელ მნიშვნელობას. ფრანგმა სიმვოლისტებმა დააკანონეს თავისუფალი ლექსი და ემილ ვერზარნმა ყველაზე უფრო იცოდა მისი ფასი. თავისუფალ ლექსში მეტრის მნიშვნელობა მინიმუმამდე დადის და პროზის რიტმს უახლოვდება: თითებზე დათვლილი ლექსის მონოტონური ხმაური იქ იცვლება ნაირ ზომათა ახალი გარმონიით. თავისუფალი ლექსის კულტურა ჩვენში პაოლო იაშვილს ეკუთვნის. გრიგოლ რობაქიძემ ეს თავისუფლება სონეტის ორტოდოქსალურ ფორმასთან შეარბია; სონეტი ნაპირებ გადალახული“. ლექსისა და პროზის უკანასკნელი საზღვარია რითმა. პროზას არ ეგუება და ამახინჯებს წმინდა რითმა (ჩვენში სცადა მ. ბოჭორიშვილმა). მაგრამ რითმა—ალიტერაციით გაგებული—პროზას თავიდანვე სჩვევია. ბოლოს და ბოლოს: ლექსი უმთავრესად დამყარებულია ხმოვანი ასოების დალაგებაზე, პროზა—თანხმოვანებზე. მაგრამ პროზა თანდათან ითვისებს ხმოვანი ასოების მეთოდს. ლექსის ახალი რაინდებიც თანხმოვანებს მეტი ყურადღებით ეპყრობიან (დისონანსი).

ლექსის სასტიკი ფორმები საჭირო იყო მაშინ, როდესაც პოეზია მუსიკის მხობელად ითვლებოდა. ფრანგ სიმვოლისტების ხელში პოეზიამ იცნო თავისი თავი: მის არსებას შეადგენს სახეები და სიტყვის შინაარსი. ფონეტიკა მხოლოდ სამკაულია მისი. პოეზიის ემანსიპაცია ხდება თანდათან: სონეტის მკაცრი ფორმების გვერდით გაიხარა თავისუფალმა ლექსმა, პროზა დაიწმინდა გაუისმანის და მალარმეს პროზამდი. ანდრე ბელის „სიმფონიებში“ საზღვრები იშლება.

პროზისა და ლექსის გზები არაა ბოლომდე პარალელები და რადგან მათი სიბრტყე ერთია (პოეზია უმთავრესად), ისინი სადმე შეხვდებიან ერთმანეთს. სადაა ეს მათი საერთო წერტილი? შეიძლება ეს იყოს ვალერი ბრეჟისოვის: „ო, დაფარე შენი მკრთალი ფეხები“. შეიძლება—პოეზიის უკანასკნელი სტილისტიკური სახე სათაურია.

კოლაუ ნადირაძე.

ქართული პოეზია.

„შვიდი მნათობი“ გამოცემა ამიერ კავკასიის კომპერატიულ კავშირისა ქ. თფილისი
ოქტომბერი 1919 წ.

მიხ. ბოჭორიშვილი. ავტორები: პირველი კრებული. ქ. ქუთაისი 1919 წ.

„თფილისი“ —ხელოვნებათა და ლიტერატურის ყოველკვირეული ყურნალი
№ 1 თფილისი 1919 წ.

„შვიდი მნათობს“ არა აქვს სახე, და მით უმეტეს შკოლა. ბარბაროსობა მოთავსება ერთის მხრით გრ. რობაქიძისა. ნ. ლორთქიფანიძისა, და შერეს—ს. შანშიაშვილსა და პ. კაკაბაძისა, ვინაიდან მოუხერხებელია ერთის ზომით აღება იმნაირ პოეტებსა, როგორც არიან გრ. რობაქიძე და ს. შანშიაშვილი. ეს უკანასკნელი წვერი ჩვენი პოეზიის „წმინდა სამების“ დიდიხნის საზოგადოებრივ—პოლიტიკურ—ეროვნულ თავგამოდების შემდეგ დაუბრუნდა ისევ პოეზიას, და პოემების წერა დაქინებით განაგრძო. მის წინანდელ პოემებზე ლაპარაკი არ შეეფერება ჯენტლმენს, რადგანაც მათი ანაზღაურელი, მაგრამ კანონიერი, სიკვდილი და დავიწყება მათ შესახებ ლაპარაკს უხერხულათ ხდის. რაც შეეხება „შვიდ მნათობში“ დასტამბულ „ელბერტ ბატონიშვილს“ ის შესანიშნავია იმ მხრივ, რომ ს. შანშიაშვილი თავის I' Art poétique, გვაცნობს შოთას მანერით, ქოთმცა შაირი ს. შანშიაშვილისა იმდენათ ტლანქია და ფორმას მოკლებული, რომ სრულებითა უალაგათ ხდის მის ლექსათ გამოთქმას: ჩვეულებრივი პროზა არაფერს არ მოაკლბდა მის ესთეტიურ ღირებულებას.

გასაკვირია, ავტორის დარწმუნება თავის ნიჭში; ჩვენც ყოველთვის ვფიქრობდით რომ ბ. შანშიაშვილი ხალვასი ნიჭის მქონეა და მეტათ „ფაფუკი“ პოეტი.

მხოლოდ მგოსანი ხშირათ ვწინააღმდეგება მის მიერვე უარყოფილ მგოსანთა ზნეს:

„უფრო არ მიყვარს მგოსნის ტრაბახი
თუ კი დასწერა ერთი თაბახი!“

მაგრამ შემდეგ:

„როს კალამს ვიღებ ხმა გამაგონე!
ხეთიური ცეცხლი შენ შთამაგონე,
შეექნა მარტივი, გრძობით მაღალი,
შაირ-თქმულება პანგით ახალი.“

დაუკვირდით აქ სტილის პროსტიტუციას!

მე ვამბობ გაბედულათ: ბ. შანშიაშვილი და „კომანია“ უნდა მიხედენ, რომ ამგვარი ბანალობით ქვეყნის მოტყუება შეუძლებელი გახდა და მათი სპეკულაცია პოეტის სახელის უნდა გათავდეს, ვინაიდან პოეზია დღეს კულტურას მოითხოვს და ყოველმა აქლემმა უნდა გაიგოს, რომ ნემსის ყურწში ვერ გაძვრება.

„ზე შთაგანებულ“ პოეტებს ეკმარათ ქართულ პოეზიის გარყვნა და საროსკიპოთ გადაქცევა, რადგანაც ის ადამიანი, რომელიც პოეტის სახელს ატარებს და „ელბერტ ბატონიშვილს“ მზგავს რამეს სწერს მე-XX-ე საუკუნეში, პოეზიის მტერია და პოეზიის გარეშე სდგას. (იქონიეთ მხედველობაში იოსებ ბრიშაშვილის და მისი უნიჭო ეპიგონების კრეტინიზმი).

გასაკვირია, რომ გოტეს, ვაგნერის და ნიცშეს ქვეყანამ ვერაფერი ვერ შესძინა ს. შანშიაშვილს გემოვნების მხრივ.

ალმანახის სამხატვრო ნაწილი თავდება პოლიკარზე კაკაბაძის ლირიკულ დრამით, რომლის ტრაგიზმი მდგომარეობს იმაში, რომ კომედია-ვოდვეილის ფეჟეტს იძლევა. მხოლოდ მეორე სამეცნიერო ნაწილი ალმანახისა ამძიმებს ამ დიდ რვეულს. დავიდ კაკაბაძის, სამხატვრო წერილები პირველი პრეცედენტია ჩვენ ლიტერატურაში როდესაც მხატვრობაზედ სწერს პროფესიონალი ერუდიციის და გემოვნების მქონი. ეს გასახარელი მოვლენაა. გვინდა აღვნიშნოთ რომ წერილი ლეონარდო და ვინჩის შესახებ მეტათ სუსტია, რომ მეტი არ ვსთქვათ. ეს უდიდესი ჭკუა და გენიალობა იტალიის რენესანსისა, რომელიც, როგორც გიგანტი სჭარბობდა ყველა თავის თანამედროეთ, მოითხოვს მეტ სიყვარულს, მეტ ცოდნას და ინტუიციას, ვიდრე თუმცა მიქელ ანჯელო და რაფაელი.

გარეგნული ფორმა ალმანახისა—ცუდია. არ ვარგა დ. კაკაბაძის ვინაჟეტები და ყდა; სათაურის დიდი ასოები—შეუწყნარებელია de facto. ქართული პროზა ჯერ პრობლემაა. მას არა აქვს ისტორია; არავინ არ დაბრმავებულა, არ დასწულვებულა ქართული ენით ჯერ ისე, რომ ის რელიგიით გადაექციოს, როგორც ეს მოხდა საფრანგეთში გუსტავ ფლობერის სახით; ბარბე დ'ორევილი, ვილიე დე ლინ ადან და მალარმეს შემდეგ ფრანგული ენა გადაჰყვა მუცელს და დღეს ის გადაგვარების მშვენიერებას იჩენს, როგორც ეს საბერძნეთში და რომში მოხდა. ქართული პროზის პირველი მონათგლა ილია ჭავჭავაძის ხელით დაიწყო. არავინ ცმულა ჯერ მისთვის ჯვარს. მისი ზრდა ჯერ არ დასრულვებულა, ჯერ ის ნორჩია და სუსტი. თანამედროვე კულტურამ გაასწრო მას სირთულით.

ამისათვის როდესაც ვინმე ბედავს ქართული პროზის კალამზე აგებას ის დიდ ხიფათში ვარდება და დიდ გაბედულებას იღებს თავის თავზე. ამ მხრივ მიხ. ბოჭორიშვილის, „ეტუდები“ მიუღებელია დავანებოთ თავი სტილს, რომელიც თავის ქრისტეს მოითხოვს; ავიღოთ ჭაბულა, ეს მინიშუმი ყოველ გვარ შემოქმედებისა. აქაც სიღარიბეს ნახავთ. ჩვენ ვფიქრობთ,—მიხ. ბოჭორიშვილის კულტურით თანამედროვე პოეზიაში გამოხვლა საბედისწერაა.

თფილისის გამოცემები ჩვენ გვაკვირვებენ უბრალობით, მიუხედავად იმისა რომ ჩვენი პოეზიის ყველა „ქურუმები“ იქ ბრძანდებიან და ტენიკური მხარე მათ უფრო ხელს უწყობს. ქურნალი „თფილისი“ თითქმის არარაობას წარმოადგენს, რადგანაც ნახევარზე მეტათ უბრალო თარგმანისგან შესდგება, „УТЕН ДЕКЛАМАТОР“-იდან. კარგია გ. ტაბიძის ლექსი „თფილისი“, თუმცა ბუნების აწერით იწყება (მგონებ იგი დასცდა იმ დროს, როცა ამ მანერით სწორდენ და ცოტა გრძელი არის. სუსტია პირველი და მეშვიდე ტაევი. გ. საგანელის ლექსი ძრიელ ხელოვნურია და ოდნავ მძაფრი. არის აუტანელი „lapsus“-ები გემოვნების მხრივ. რა არის მაგალითათ:

„სხვაგან წვეულების თითქო ბრმა ქარია“

ან და:

„მესმის არეული ცა მტვრული ძმები,
უნუგეშო ძმების ყვითელ ალერსით!“

ა. გაბუნიას „ფანტაზმა“ ჩვეულებრივი დამარცხებაა. რაც შეეხება კრიტიკულ ნაწილს, გენიალური გალაქტიონის მიღება ჩვენთვის ძნელია. გენიალობა ცოტა უხერხული პრივილეგია არის და სახიფათოც, რომ ასე ადვილათ დაბოლოვდეს ს. ს.—ანის მიერ პატენტის მიცემა და გენიალობის არსებობაზე ხელის დადება.

1920 წლის იანვრიდან გამოდის ყოველ თვიური ჟურნალი

უეილდოსანი

თანამშრომლები: ამირაჯიბი შალვა, არსენიშვილი ალი, აფხაიძე შალვა, გაფრინდაშვილი ვალერიან, გვეტაძე რაჭდენ, გუდიაშვილი ლადო, ევრეინოვი ნიკოლაძე, იაშვილი პაოლო, კარმელი შალვა, კლდიაშვილი სერგო, ლენინიძე გ., ლორთქიფანიძე ნიკო, მაყაშვილი ნინო, მიქაძე არჩილ, მიწიშვილი ნიკოლოზ, ნადირაძე კოლაუ, რობაქიძე გრიგოლ, სუდეიკინი სერგეჟ, ტაბიძე ტიცვიან, ყიფიანი ივ., ჩიანელი დია, ცეცხლაძე გრიგოლ, ცირეკიძე სანდრო, ჯაფარიძე გრ., ჯაფარიძე ლელი.

რედაქტორი სანდრო ცირეკიძე

„კირჩხიბის“ გამოცემები:

„ახალი პოეზიის ანტოლოგია“ ფ. 25 მ.

ვალერიან გაფრინდაშვილი—„დაისები“ (გაიყიდა).

„მეოცნება ნიამორების“ გამოცემები:

„მეოცნებე ნიამორები“—ალმანახი 1919 წ. (გაიყიდა).

სტეფან მალარმე—„ლექსები და პოეზია“ (გაიყიდა).

„მეოცნებე ნიამორები“—ალმანახი. წიგნი მეორე 1919 წ. (გაიყიდა).

მეოცნებე ნიამორები—ალმანახი. წიგნი მესამე 1919 ფ. 20 მ.

ი ბ ე ქ დ ე ბ ა :

კოლაუ ნადირაძე—პირველი წიგნი.

მ შ ა დ დ ე ბ ა :

„მეოცნებე ნიამორები“—წიგნი მეოთხე.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

გრეგორი რობაქიძე—ამორძალი ლონდა	3
ვალერიან გაფრინდაშვილი—ფრანგ პოეტებიდან	4—6
კოლაუ ნადირაძე—ლექსები წიგნიდან Notre Dame	7—9
შალვა კარმელი—ლექსები	10—11
რაქდენ გვეტაძე—ლექსები	12
ნიკოლოზ თქიფანიძე—ბებრები	13
სერგო კლდიაშვილი—ხალიფი უზლაპროთ	14
სანდრო ცირეკიძე—მინიატურები	15
ვალერიან გაფრინდაშვილი—ბოგემა	16
სანდრო ცირეკიძე—ორსახიანი იანუსი	19
კოლაუ ნადირაძე—ქართული პოეზია	21

რედაქტორი სანდრო ცირეკიძე

აწყობა ერმალო მეგენეიშვილმა

F852
1920 / L